ŘÍMSKÉ CÍSAŘSTVÍ: ÚPADEK A ZÁNIK ŘÍŠE

Klíčová slova: hlavní příčiny úpadku, Diokletianovy a Constantinovy reformy, rozdělení říše (395), útoky barbarských kmenů, zánik západořímské říše

Příčiny úpadku říše

1. **útoky barbarů**
   - Germáni ze severu, Peršané z východu (novoperská říše)
   - kočovné kmeny Hunů (4. století)
2. **boje o trůn**
   - časté střídání císařů z řad vojenských velitelů → další občanské války
3. **problémy v zemědělství**
   - útlum dobyvačných válek => pokles počtu otroků => zvýšení jejich ceny na trhu => velkostatkáři pronajímají část půdy drobným rolníkům a bezzemkům → ti se zadlužují a z pronajaté půdy utíkají => půda leží ladem
4. **válka a epidemie**
   - důsledkem úbytek obyvatelstva a úpadek obchodu
5. **úpadek měst**
   - útlum výstavby, chátrání starších budov
   - konkurence v podobě venkovských velkostatků => ztráta odbytu pro produkty městských zemědělců a řemeslníků

Pokusy o záchranu říše

- **Diokletianova** (284-305) **reforma správy říše:**
  - moc rozdělena nejprve mezi císaře a spolucísaře → Diokletianus si ponechal východní část říše
  - později k vládě přibráni ještě další dva „pomocní“ vládci
  - hranice zajištěna stálými vojenskými jednotkami
  - na opuštěných pozemcích usazováni barbaři (povinnost sloužit v armádě)
- **Constantinova** (307-337) **reforma náboženská, hospodářská a vojensko-správní:**
  - povolení křesťanského náboženství (313) a podpora křesťanské církve
  - nájemcům půdy (*kolónům*) zakázáno opustit pronajatou půdu
  - řemesla povinně děděna z otce na syna => ztráta části svobody a zájmu o práci
  - přenesení sídla do východní části říše (*Konstantinopolis* – dnešní Istanbul) → lepší řízení obranných bojů na východě a severovýchodě

Rozdělení a konec říše

- 395: rozdělení státu na říši západořímskou a východořímskou
- západořímská říše zanikla v dalším století mj. v důsledku velkého pohybu barbarských kmenů po Evropě (roku 476 svržen poslední římský císař *Romulus Augustulus*)
- východořímská říše se postupně přetvořila v tisíciletou říši byzantskou

Po smrti císaře Marca Aurelia narůstají v říši problémy. Útočí na ni Germáni, trápí ji epidemie moru, rolníci pro dluhy opouštějí pronajatou půdu, zemi sužují občanské války.
Ke křesťanům se římská říše po dobu asi 250 let chovala nesnášenlivě. Až císař Constantinus povolil křesťanské náboženství a začal ho podporovat.
V roce 395 se římská říše rozdělila na východořímskou a západořímskou. Zatímco západořímská říše roku 476 zanikla, východořímská trvala ještě asi tisíc let.

BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila a kol. Rozdělení a zánik římské říše. In: *Dějepis. Pravěk a starověk*. Praha: Nová škola, 2011, s. 110-112.

Vytvořeno na základě